

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnoksesta. Alla otetaan kantaa joihinkin seikkoihin, jotka liittyvät myös muihin lakeihin kuin ulkomaalaislakiin, mutta virasto antaa lausuntonsa selvyuden vuoksi kokonaan tämän otsikon alla.

Ehdotetuista ulkomaalaislain muutoksista yleisesti:

Jos työ- ja elinkeinotoimistot päätetään esityksen mukaisesti lakkauttaa, niiden työntekijän oleskelulupiin liittyvien tehtävien siirtäminen Maahanmuuttovirastolle on viraston näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaista ja perusteltua. Maahanmuuttovirasto osallistuu mielellään hallituksen esityksen jatkovalmisteluun ja tukee sitä omalla asiantuntemuksellaan.

Voimassa olevan ulkomaalaislain kannalta luonnoksessa on ehdotettu tarpeelliset muutokset toimivallan siirtämiseksi Maahanmuuttovirastolle. Tosin kuten luonnoksessa tuodaankin esiin, valtaosaa samoista säännöksistä sekä lisäksi monia muita ulkomaalaislain 5 luvun säännöksiä ollaan muuttamassa myös toisella hallituksen esityksellä, minkä vuoksi muutoksia on tältä kannalta mahdoton arvioida vielä tyhjentävästi.

Ulkomaalaislain 86 a §:stä:

Ulkomaalaislain 86 a §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että työnantajan, joka ottaa palvelukseensa muun kuin unionin kansalaisen, tähän rinnastettavan tai tämän perheenjäsenen, tulee viivytyksettä toimittaa Maahanmuuttovirastolle 72 §:ssä tarkoitetut selvitys ja vakuutus. Käytännössä tämä tarkoittaa selvitystä työnteon keskeisistä ehdoista ja vakuutusta työehtosopimuksen tai yleisen käytännön noudattamisesta.

Hallituksen esitykseen olisi hyvä kirjata se, mihin työ- ja elinkeinotoimistot tällä hetkellä tallentavat kyseiset selvitykset ja mihin niitä käytetään, samoin kuin se, mihin säännöksiin sanottu tallentaminen ja käyttö perustuvat. Jos tiedot toimitetaan jatkossa Maahanmuuttovirastolle, tulisi varmistaa, että virastolla on tarvittavat oikeudet kyseisten henkilötietojen tarkoituksenmukaiseen tallentamiseen ja käsittelyyn.

Olisi myös syytä harkita sitä, olisiko Maahanmuuttovirasto välttämättä tarkoituksenmukaisin viranomainen vastaanottamaan kyseiset tiedot. Tiedon mahdollinen käyttö ja niiden käytännön tarve voisi liittyä myös esimerkiksi työsuojelusta vastaavien viranomaisten tehtäviin. Käytännössä tiedot eivät liene välttämättömiä Maahanmuuttoviraston nykyisten eivätkä myöskään sille siirtyviksi ehdotettujen tehtävien hoitamisessa, eivätkä kaikki henkilöt, joista tiedot toimitettaisiin, ylipäänsä olisi viraston asiakkaita. Yleisesti ottaenkaan keskeistä ei liene saada tietoa kaikista kolmannen maan kansalaisista työntekijöistä, vaan varmistaa viranomaisten välinen sujuva tietojenvaihto esimerkiksi tilanteissa, joissa työsuojeluviranomaisilla on tietystä työnantajasta tietoja, jotka voivat vaikuttaa Maahanmuuttoviraston lupaprosesseihin.

Ulkomaalaislain 72 §:n yksityiskohtaisista perusteluista:

Ulkomaalaislain 72 §:n muutosta koskevat yksityiskohtaiset perustelut (s. 318) eivät näytä vastaavan säännöksen ehdotettua muotoilua eivätkä perusteluissa olevat pykäläviittaukset voimassa olevaa lakia.

Saatavuusharkintaan tarvittavien tietojen saamisesta ja käsittelystä Maahanmuuttovirastossa:

Työ- ja elinkeinotoimiston tekemään osapäätösharkintaan kuuluu muitakin osa-alueita, mutta saatavuusharkinnan siirtymistä Maahanmuuttoviraston tehtäväksi on pidettävä erityisen merkittävänä, koska sitä vastaavaa tehtävää ei liity niihin prosesseihin, jotka tällä hetkellä kuuluvat viraston yksinomaiseen toimivaltaan.

Lähtökohtana lienee se, että käytännön asiantuntemus saatavuusharkinnan tekemiseen siirtyy Maahanmuuttovirastoon TE-toimistojen henkilöstön siirtymisen myötä. On kuitenkin lisäksi keskeistä, että virastolla on viranomaisena oikeudet kaiken sellaisen tiedon saamiseen ja käsittelyyn,

jota saatavuusharkinnassa tarvitaan. Se, miten tämä on tarkoitus lainsäädännössä huomioida ja turvata, jäi virastolle jossain määrin epäselväksi luonnoksen perusteella.

Maahanmuuttoviraston oleskelulupiin liittyvästä henkilötietojen käsittelystä säädetään laissa henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa (615/2020). Ei ole yksiselitteistä, mahdollistaako kyseinen laki vaikeuksitta työnantajien ja työnhakijoiden henkilötietojen käsittelyn ja tallentamisen ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään (UMA-rekisteri) saatavuusharkinnan tarkoituksessa. Joka tapauksessa kyseistä lakia ei ole tällä hetkellä säädetty ja muotoiltu sillä tarkoituksella, että Maahanmuuttovirasto suorittaisi saatavuusharkinnan.

Ehdotetun työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 13 luvun 8 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan työvoimaviranomaisella ja kehittämis- ja hallintokeskuksella olisi velvollisuus tallentaa valtakunnalliseen tietovarantoon tiedot, jotka ovat tarpeen työntekijän oleskelulupahakemuksen käsittelyyn liittyvän saatavuusharkinnan suorittamiseksi. Maahanmuuttovirastolle jäi kuitenkin epäselväksi se, millainen ja mihin säännöksiin perustuva oikeus virastolla olisi kyseisen tiedon saamiseen ja käyttämiseen saatavuusharkinnassa, erityisesti jos mukana on salassapidettäviä tietoja.

Edellä sanottu huomioiden olisi tärkeää, että hallituksen esityksestä kävisi tarkemmin ilmi se, mitä henkilötietoja työ- ja elinkeinotoimistot tällä hetkellä käyttävät saatavuusharkinnan tekemiseen ja mihin tiedot tallennetaan, samoin kuin se, mihin säännöksiin sanottu tiedonsaanti ja -käsittely perustuvat. Hallituksen esityksen jatkovalmistelussa tulisi varmistaa, että virastolla olisi tehtävien siirtyessä oikeus vastaavien tietojen saamiseen ja käsittelyyn. Jos tällaista oikeutta ei katsota muutoin olevan olemassa, tulisi ehdottaa tarvittavia lakimuutoksia.

Vähintään työ- ja elinkeinotoimistot tulisi poistaa niiden lakkauttamisen myötä myös henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetusta laista.

Yli kuuden kuukauden kausityöluvista:

Ulkomaalaislain 5 luvun mukaista osapäätösmenettelyä sovelletaan kausityölain (907/2017) 11 §:n 2 momentin nojalla myös kausityöoleskelulupiin, jotka myönnetään yli kuuden kuukauden ajaksi. Hallituksen esityksessä ehdotetut ulkomaalaislain muutokset vaikuttaisivat siten myös kausityöoleskelulupien käsittelyyn ja harkintaan siirtäen sen kokonaan Maahanmuuttovirastolle. Viraston käsityksen mukaan ehdotettu tehtävien siirto ei välttämättä vaatisi muutoksia kausityölakiin, koska laissa on vain viittaus ulkomaalaislain 5 lukuun mutta voisi olla hyvä, jos hallituksen esityksestä näkyisi, että tämäkin näkökohta ja sen vaikutukset on nimenomaisesti huomioitu.

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Immonen Elina

Lindroos Pekka
Maahanmuuttovirasto